

The Project Gutenberg eBook of Pukkisen pidot

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Pukkisen pidot

Author: Robert Kiljander

Release date: February 8, 2007 [eBook #20545]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PUKKISEN PIDOT ***

Produced by Tapio Riikonen

PUKKISEN PIDOT

Kaksinäytöksinen huvinäytelmä

Kirj.

R. KILJANDER

Ensimmäisen kerran julkaissut
K. J. Gummerus, Jyväskylä, 1887.

HENKILÖT:

JANNE PUKKINEN, nahkurimestari.

LAURA, hänen vaimonsa.

ANNA, hänen äitinsä, leski.

RISTO, kisälli, Jannen sukulainen.

MIINA, palvelustyttö.

ROVASTI. |

HÄNEN KAKSI TYTÄRTÄÄN. |

PORMESTARI. |

PAROONI. |

PAROONITAR. |

PATRUUNA. | Vieraita.

PATRUNESSA. |

TULLINHOITAJA. |

HÄNEN ROUVANSA. |

RAATIMIES. |

HÄNEN TYTTÄRENSÄ. |

KONTROLLÖÖRI. |

Taphtuu eräässä pikkukaupungissa.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS

Sali Pukkisen luona. Janne istuu pöydän ääressä miettivän näköisenä ja kynä kädessä; Laura puhuu Miinan kanssa, joka on lähdössä kaupungille.

LAURA. No, onko nyt ihan vissi, että muistat keitä kaikkia sinun piti kutsuman? Ehkä luettelen ne vielä uudestaan varmuuden vuoksi. Ensiksi — — —

MIINA. Voi, voi, kyllä ne muistan vallan hyvin.

LAURA. Entäs kuinka sinun piti sanoman, kun astut sisään? »Vapriköörin herrasväki —»

MIINA. (lopottaen): Vapriköörin herrasväki tervehtii sydämellisesti ja pyytää nöyryimmästi että te tänään suvaisitte viettää illan ja juoda kupin teetä heidän luonansa kello 7. Olkaa niin hyvä.

(Niiaa.)

LAURA. Pienen kupin teetä, sinun täytyy sanoa, se on fiinimpää. Ja muista — aivan ensimmäiseksi patruuna Andersoniin — äläkä vaan viivyttelä tiellä. Sen sanon sulle.

MIINA. No, ei tule kysymykseen; kaikki pitää käymän niinkuin tuulessa, sen lupaan.

(Poistuu.)

LAURA. Kas niin! Ja nyt miettimään, mitä kaikkia niille on virvokkeiksi tarjottava — — Mutta, Janne kulta, sinä et ole oikein tyytyväisen näköinen. Kadutko ehkä näitä pitojamme, vai mitä?

JANNE. Enhän minä juuri sitä tee. Täytyyhän minun jollakin tavalla osoittaa kiitollisuuttani patruunaa kohtaan, joka minua rahallansa auttoi. Tätä kutsuttujen luetteloa tässä vain vähän ajattelen.

LAURA. Se on kenties mielestäsi liian pitkä. No, luepas, niin saamme nähdä, olisiko ollut mahdollista jättää tuosta pois ainoatakaan nimeä, luepas. Kuka seuraa patruunan ja patruunessan jälkeen?

JANNE. (katsoo listaan): Näky olevan pormestari.

LAURA. Kaupungin päällysmies, joka aina tervehtii niin kohteliaasti, kun hän kadulla tulee minua vastaan! Jos joku, niin on toki hän kutsuttava, tiedän mä. Entäs sitten?

JANNE. Rovasti perheineen.

LAURA. Rovastinna ei tule, hänellä on esteitä, mutta rovasti itse on aina valmis, ja sitä paitsi pitää hän aina niin kauniita puheita isäntäväelle, ja molemmat vanhimmat tyttäret esittivät minulle sinunmaljat viime illanvietossa, kun möimme arpalippuja samassa pöydässä, niin ettei niitäkään millään tavalla voi sulkea pois. No, sitten?

JANNE. Parooni Stommelberg rouvineen.

LAURA. Niiden kanssa olemme tosin vähemmän tuttuja, mutta se on ainoa aatellisperhe kaupungissamme, ja oletan sinä istunut takseerauskomiteassa yht'aikaa paroonin kanssa — ja kyllähän paroonitar häntä pitää sen verran silmällä, ettei hän saa juoda itseään aivan humalaan, niinkuin tapansa on. No seuraava?

JANNE. Tullinhoitaja rouvineen.

LAURA. Rouva on vähän olevinaan, mutta olimmehan hänen luonaan Sohvin päivillä, ja tullinhoitajaa tarvitaan whistipöydässä, sen tiedät kyllä. Entäs sitten?

JANNE. Majuri — totta, hänet pyyhittiin —

LAURA. Niin, hän on kyllä oiva ja lystikäs mies, mutta eihän häntä voi kutsua, patruuna kun on haastanut hänet oikeuteen, kun hän jossakin seurassa on nimittänyt patruunaa »koijari Andersoniksi».

Mutta annapas minun katsoa — (Lukee listasta.) Raatimies Vankkanen tyttärineen — likemmät naapurimme, — ja kontrollööri ja kasööri — finimmät nuoret herrat kaupungissa — kas siinä kaikki! Jos tuo nyt on liian paljon, niin —

JANNE. Enhän minä sitä ole sanonutkaan. Tarkoitinhan vain, ettei tässä luettelossa löydy ainoatakaan nimeä omasta säädystämme. Olisi meidän kuitenkin pitänyt kutsua Heimosen perhe, joka on meille vähän sukuakin.

LAURA. Heimokset! Oletko sinä hullu? Pilaisivathan ne kaikki tyyni talonpoikaisella ja kömpelöllä käytöksellensä. No, kaikenlaisia tuumia sun päähäsi lentääkin, se täytyy sanoa.

JANNE. Mutta ne osoittivat meille paljon hyvyttä ja ystävällisyyttä kun tänne muutimme, ja sitäpaitsi äitini heitä suuresti kunnioittaa — —

LAURA. No niin — äitisi —!

JANNE. Minä tiedän, mitä tarkoitat. Hän on muka yhtä talonpoikainen ja sivistymätön kuin nekin, eikö niin?

LAURA. Niin, suo anteeksi Janne, mutta rouva, joka nuuskaa ja kiroo —

JANNE. Kiroo?

LAURA. Niin, olenhan minä usein kuullut hänen suustansa pujahtavan sanoja tuommoisia kuin »hitto vieköön» ja »saakeli soikoon», ja kirouksiahan ne ovat, tietääkseni.

JANNE. Totta kaiketi. Niin, eukko on noin vähän tuima ja miehekäs luonteeltaan, ja kun hän suuttuu, niin hän ei paljon sanojansa punnitse. Mutta hänellä on terävä pää ja sydän puhdasta kultaa, sen tiedän parhaiten minä.

LAURA. No, Herra Jumala, kuka sitä kieltää? Tarkoitinhan vain hänen kummallista käytöstänsä. Niin, minun täytyy todellakin tunnustaa sinulle, Janne, että usein olen iloinnut siitä, että hän asuu niin kaukana meistä, ja on niin sidottu kauppatoimeensa, ettei tarvitse peljätä hänen tänne tulevan; sillä myöntäminen sinunkin on, että kauheasti saisimme hävetä hänen tähtensä nykyisten hienojen tuttaviemme edessä, vai mitä?

JANNE (erikseen): Hm, kenen meistä oikeastaan tulisi hävetä, se on asia, joka — —

LAURA. Mitä sanoit?

JANNE. En juuri mitään. — No niin, kuinka tahdot sitten? Annetaan Heimokset siis olla kutsumatta tällä kertaa; luultavasti olisivatkin vähän hämillään näin suuressa seurassa. Mutta mistä sinä juuri aioit minulle puhua? Jotain virvokkeista, luulen minä.

LAURA. Niin, aivan oikein, mitä heille nyt tarjotaan paitsi teetä, sylttiä ja totia? Mitä sanot esim. jäätelöstä ja samppanjasta?

JANNE. Samppanjaa! Oletko kadottanut järkesi? Mistä minä otan rahaa tuommoiseen näinä aikoina?

LAURA. Eihän sitä tarvitsekaan. Onhan meillä vuosirätingit sekä kondiittorissa että viinipuodissa, ja sitä paitsi, kun emme anna illallistakaan, niin —

JANNE. Mutta nuo rätingit ovat kerran maksettavat ja silloin —

LAURA. No, jos tuolla tavalla otat lukuun kaikki pikku-asiat, niin ei sinun ollenkaan olisi pitänyt ajatella tätä kestiä. Muutenhan on päivänselvää, että mitä muhkeammin meillä eletään, sitä suuremman kunnioituksen saamme ja siis myöskin suuremman luottamuksen, senhän lapsenkin pitäisi tajuta.

JANNE (mutisee erikseen): Niin, luottamusta, luottamusta, sitä minä juuri tarvitsen — (ääneen). No, menköön, menköön sitten samppanja. Maksaaahan tämä kaikessa tapauksessa.

LAURA. Kas niin, nyt puhuit kuin ymmärtäväinen ihminen ainakin. Voi, Janne kulta, kuinka sinä olet kiltti, ja kuinka sanomattomasti minä pidän pienestä, rakkaasta ukostani!

(Hyväilee häntä.)

Risto, tulee perältä ja seisahtuu hiljaisesti oven viereen; hän on työ-puvussa.

LAURA. (puoliääneen) Ois, tuo Risto! Mitä hän nyt täältä tahtoo?

RISTO. Hyvää päivää!

JANNE. Päivää! mitä kuuluu?

LAURA (kuin edellä): Tulla noin sisään likaisessa työpuvussa tahraamaan kauniita mattojamme! (Ääneen) Jos Ristolla on jotain sanomista, niin Risto sanoo sen pian, sillä meillä on täällä Jannen kanssa tärkeitä asioita keskusteltavana.

RISTO. Hm, olisihan minulla vähän asiaa mestarille, mutta —

LAURA. Mest—?

RISTO. Oikein — vapriköörille, piti minun sanoa, mutta tuota —

LAURA. No, sano ulos sitten, äläkä seiso tuossa kuin mikäkin —

JANNE. Niin, Risto voi hyvin puhua suunsa puhtaaksi.

RISTO. No niin, tuota, asia on nyt semmoinen, että pojat tuolla verstaassa tahtoisivat rahaa — —

LAURA. Mitä? Rahaa?

RISTO. Niin, kuukausipalkkojansa, jotka heidän väitteensä mukaan piti maksaa jo kaksi viikkoa takaperin.

LAURA. Mikä hävyttömyys! Muistuttaa tuommoisesta! Niinkuin Jannella olisi aikomus jättää teidät palkatta, tomppelit!

RISTO. No, minä puolestani en juuri ole suuremmassa tarpeessa, mutta pahemmassa pulassa ovat nuoremmat, jotka ovat velkaa sekä räätäilille että suutarille.

LAURA. Niin, kuka kääsee heitä velkoja tekemään sitten? Ei ole mikään sen vaarallisempaa nuorelle ihmiselle kuin velkaantuminen. Sano vain, että kauniisti odottavat, kyllä vaprikööri maksaa kun hänellä on aikaa.

JANNE. Ei, Risto on oikeassa, palkat ovat suoritettavat, ne ovat vaan jääneet unohduksiin. Kuinka paljon ne tekevät yhteensä?

RISTO (antaa hänelle paperin): Tässä on luettelo. Ja olen siihen myös liittänyt tuon vähäisen summan, jonka niille omistani olen antanut, jos sopii, että yht'aikaa — —

JANNE. Tietysti, tietysti. (Silmäilee luetteloa.) 35 markkaa 20 penniä — 42 — 25 — (Mutisee itsekseen.) Kuulepas Laura, ehkä sinä menet valmistamaan illan kestiä, sillä aikaa kun me tässä likviitiä teemme. Tiedäthän etteivät nämä numerot sinua kumminkaan paljon huvita, kultaseni.

LAURA. No, se on varma. Anna tuon nyt mennä sukkelasti vain.

(Menee vasemmalle.)

JANNE (erikseen): 195 markkaa 50 penniä yhteensä, ja minulla ei ole kukkarossani enemmän kuin 3 markkaa! Kuinka on minun nyt meneteltävä? (Kävelee muutamia askeleita.) Istu Risto!

RISTO. Kiitos paljon, kyllä minä jaksan seistäkin sen verran.

JANNE (kävelee taas): Meillä on erittäin huonot ajat nykyään — mitkään afäärit eivät oikein tahdo onnistua.

RISTO. Totta on, paremmin saisivat käydä.

JANNE. Minulla onkin ollut niin suuria ulosmaksuja näinä viimeisinä aikoina, ja huomenna lankeaa iso vekseli patruuna Andersonille, niin että — —

RISTO (ei vastaa mitään).

JANNE (herkeää kävelemästä): Kuulepas Risto, — minun täytyy sanoa — minun on todellakin tunnustaminen — ei ole nyt minulla sisällä aivan noin paljon rahaa. Etkö luule, että vielä odottaisivat pari kolme päivää — korkeintaan viikon?

RISTO. Hm, ehdottelinhan minä sitä jo heille, mutta, ikävä sanoa, he uhkaavat lopettaa työnsä, jos eivät heti saa täyttä palkkaa.

JANNE. Vai niin, vai ovat ne niin ylpeitä! No, sitten täytyy lainata — esimerkiksi Hukkaselta.

RISTO. Hukkaselta?

JANNE. Niin, se on kyllä totta — hän ottaa hyväntekijäisiä aika lailla, mutta tuon pienen summan takia en kehtaa turvautua suurempiin liikeystäviini. (Istuutuu pöytään ja kirjoittaa vekselin, jonka sitten antaa Ristolle.) Kas tässä olen kirjoittanut vekselin 250 markalle, maksettavaksi kahden kuukauden perästä. Senhän pitäisi riittää, arvelen minä?

RISTO (ottaa paperin): No, luulisihan tuossa koronkiskurissa sentään löytyvän hiukankin häpyä. Mutta muistaako mest—, vaprikööri, että Hukkasella on teiltä toinenkin vekseli? Hän on varovainen mies — ei tiedä, jos —

JANNE. Mitä? Luuletko, ettei minulle enää uskota velkaa sen verran kuin kaksi tai kolme sataa markkaa, luuletko sitä, hä?

RISTO. Enhän minä juuri tuota tarkoittanut, mutta —

JANNE. No, mitä sinä sitten joutavia puhut. Mene vain tuolla paperilla Hukkaseen, kyllä sillä saat rahaa, sen takaan.

RISTO. Hm, kyllä koetan parastani. (Mennessään erikseen.) Janne parka, minä surkuttelen sinua!

JANNE (yksin): Tuo Risto ymmärtää kaikki — sen selvästi huomaa. No, kummahan tuo ei olekaan, kun hän joka päivä näkee tämän alinomaisen lainaamisen ja vigileeraamisen. — Niin, niin, kuinkahan tämä lopullisesti päättyy, tämä toimeton ja ylellinen elämämme, jota tässä kaupungissa olemme alkaneet? Tuo on huoli, joka päivä päivältä tuntuu minulle yhä raskaammalta ja vaikeammalta! Jos kuitenkin voisin tunnustaa kaikki Lauralle! Mutta minä en milloinkaan ole oikein puhunut hänelle asiatoimistani, ja hän joutuisi varmaan tykkänään epätoivoon, jos hän saisi vihiä asian todellisesta laidasta. Ja sitä en minä voisi kärsiä, en millään muotoa. Mutta toiselta puolen taas, jos onnettomuus lankee hänen päällensä noin aivan tietämättä ja äkkivarpaamatta —? Niin, jos en voi saada patruunaa antamaan minulle aikaa tuon kahden tuhannen markan vekselin kanssa, niin ottaa hän kaikki raaka-aineeni pantiksi, ja mitä minulla silloin on muuta tarjona kuin — — Oh, tämä on semmoista kurjuutta, semmoista onnettomuutta, että tahtoisin lyödä päänsä seinään päästäksensä kerrassaan tästä ja koko maailmasta! Onni kumminkin, ettei vanha äitini tästä mitään tiedä, sillä mitä hän nyt ajattelisi pojastaan, jonka hän kasvatti niin yksinkertaisesti ja semmoisessa ankarassa kurissa? En mistään hinnasta häntä nyt tahtoisin kohdata, se on varma.

(Lauran ääni ulkopuolella näyttämöä.) Janne, Janne, etkö jo —?

JANNE. Minä tulen, minä tulen. — Ei, se on mahdotonta, minä en voi Lauralle mitään sanoa —

LAURA (tulee sisään): No, katsopas sinua, kuinka olet surullisen näköinen! Aivan kuin olisit voisi myönyt ja —

JANNE. Erehdys, minä olen iloinen, sangen iloinen! Mitä sinulla on sanomista, sydänpäpyseni?

LAURA. Ei muuta kuin että herrani ja mieheni hyväntahtoisesti tulisi pikku eukkonsa kanssa hakkaamaan sokeria illaksi.

JANNE. Hyvin mielelläni, mutta annapas minulle ensin pieni suukko.

LAURA (lyö häntä sormille): Otapas jos saat!

(Juoksee nauraen pois. — Näyttämö on hetken tyhjänä.)

(Anna-muorin ääni ulkopuolella): Vai niin, tätäkö tietä?
Hyvä, hyvä, kyllä jo tiedän.

(Tulee sisään.)

RISTO (häntä seuraten, tahtoo ottaa hänen matkatavaransa): Ehkä saan luvan tätiä — — —?

ANNA (noin 55 vuotias, ahavoituneet ja iloiset kasvot, reipas ja vilkas liikkeissään): Kiitos, kiitos! kyllä minä itsekin — — (Panee tavaransa — pienen kapsäkin ja viheriäisen vakan — tuolille oven viereen.) Vai tässä nyt siis asuvat! Voi jestan, kuinka hienosti ja somasti! Nuo rakkaat lapsukaiset! — No, ne ovat terveet ja raittiit molemmat, kuinkas muuten?

RISTO. Kiitos, kyllähän! Istukaa, täti, olkaa hyvä. Minä menen sanomaan vapriköörille — —

ANNA. Mitä hittoa, sanotaanko häntä jo vaprikööriksi, ha, ha, ha —!

RISTO. No, niinhän tuota — Mutta tässähän ne jo tulevatkin — —

(Poistuu.)

LAURA (tulee sisään ensin): Mitä? Pettävätkö silmäni, vai —?

JANNE. Mitä, mitä se on? — Äiti!

ANNA. No, olenko minä kummitus, vai ettekö minua enää tunne? Tulkaa toki muoria syleilemään, lapset!

(Levittää sylinsä.)

JANNE (syleilee häntä): Suo anteeksi, emme tienneet — emme voineet aavistaa — —

LAURA (samoin): Niin, tuo mamma, hän on aina kaltaisensa! Eikä riviäkään edeltäpäin! — Milloinka läksit kotoa, mamma?

(Alkaa riisua häneltä päällysvaatteita.)

ANNA. Niin, tuhat tulimmaista! — en voi paremmin sanoa — minä lähdin kotoa jo neljä päivää sitten ja olisin varmaan saapunut tänne jo eilen, ellei minulla olisi ollut vastuksia.

JANNE. Vai vastuksia?

ANNA. Niin, jo toisella hollilla tapahtui, että juuri kun nousimme ylös korkeata mäkeä, astui yht'äkkiä metsästä mies ja otti hevosen suitsista kiinni. »Mitä uskallat sinä, lurjus?» kysyin minä. »Tänne rahat, niin saatte mennä», sanoi hän ja veti pistoolin lakkaristaan. »Huut sika!» sanoin minä ja sivalsin häntä piiskalla silmille. Samassa kuulin laukauksen — hevonen täytti kyytiä sivutielle — ja sitten ajoimme eksesissä puolen päivää, ennenkuin viimein yöllä tulimme samaan kievariin takaisin, josta olimme lähteneetkin.

JANNE. Oh, tuopa ikävätä! Onni, että pääsit ainoastaan säikähdyksellä.

ANNA. No, älä muuta sanokaan! Ja, mikä on vielä ikävämpi — sillä tavalla myöhästyin junasta. Minä ajan — (Lauralle) kiitos, veikkoseni, röijyn pidän ylläni, — minä ajan juuri asemapihalle, kun kuulen junan: puh, puh, puh! »Odottakaa, älkää menkö, tässä on vielä reissuavaisia!» huusin minä ja viittasin nenäliinallani. Mutta vaunut tömisivät ja tärisivät niin julmasti, ettei kukaan minua kuullut ja sinne jäin seisomaan pitkin nokin ja sain kuin sainkin koreasti odottaa seuraavaan aamuun — —

LAURA. Mutta mamma on nyt hyvä ja istuu — tässä sohvassa —

ANNA. Kiitos, kiitos! (Istuu raskaasti.) Hei, sepä pehmoista! Se on toista kuin vanha puusohva siellä kotona, jonka Noukka-Santeri minulle aikansa teki. Niin, terveisiä paljon häneltä. Mies on nyt raitis kuin ahven, sittenkuin sai minulta rahaa, että pääsi Pietariin tuon tohtorin luo. Hän ei maista tippaakaan enää ja on taas uudestaan kosinut Sauna-Liisaa. Niin, muistatteko vielä Sauna-Liisaa, häntä, joka viime syksyllä vei minut käräjiin haukkumisesta?

JANNE. Kyllä.

ANNA. Entäs Piippa-Toppoa? Äijä paran toinen silmä on tullut sokeaksi. Juusulan-Jussilta kuoli viime jouluna hänen häijy eukkonsa, ja ukko arveli sen parhaaksi joululahjaksi, jonka olisi voinut saada, se pakana! Rusina-Ruusa on saanut poikansa läkkisepän oppiin Helsingissä; Puu-Pekan akka sai juhannukseksi kaksoiset — olin sylikummina ristiäisissä —; Potikka-Kastu on tullut uskovaiseksi eli hihhuliksi, niinkuin täällä sanotaan; Taikina-Matin vanhin tytär — tiedäthän, tuo letukka, joka aina herrasteli krinolinissä — on mennyt naimisiin nimismiehen kanssa ja on nyt muka rouvana. No, no, on nähty suurempienkin laivojen seilaavan kumoon kuin voipytyyn — —

JANNE. Kyllä kai! Mutta kuinka kävi sitten matkasi? Seuraavana päivänä kai äiti oikein tarkasti piti huolta junan lähdöstä, vai mitä?

ANNA. No, siihen voit luottaa! Minä olin ensimmäisenä vaunussa. Mutta juuri tuossa istuessani ja tirkistellesäni ulos ikkunasta, juolahti äkkiä mieleeni, että enkös kuitenkin, pöllöpää, unohtanut lapasiani odotussaliin. Minä kuin nuoli niitä hakemaan — mutta, kun tulen takaisin, on juna jo liikkeellä. No, sinä taivaan tapernaakkeli, tässä ei aikaa pitkään ajattelemiseen! Kaksi askelta taaksepäin ensin, sitten hyppäys, ja heissan! ylös pääsin, vaikka löin pääni vaunun kulmaan että kolahti oikein, ha, ha! — Mutta mitä niistä! Sanokaa nyt, mitä tännepäin kuuluu. Vieläkö rovasti, tuo entinen kappalaisemme, elää, se vanha herkkusuu?

JANNE. Kyllä.

ANNA. Entäs kuinka jaksavat Heimokset, nuo kunnon prisset?

LAURA. Kiitoksia, aivan hyvin. Ne ovat usein kysyneet mammaa. Niin, heitä sinun välttämättömästi pitää käydä tervehtimässä, mamma.

ANNA. Tietysti, tietysti. Ha, ha, ha, oikein naurattaa, kun ajattelen heidän ällistyneitä naamojansa, kun Anna-muori yht'äkkiä astuu heidän eteensä. Niin, heitä minä en unohda, se on varma.

LAURA. Kuulepas, mitä sanot, jos esimerkiksi tänään —?

ANNA. Tänään? No, no, älähän nyt sentään, ystäväni, niin kiirehdi —

LAURA. Ei suinkaan, ei millään muotoa. Mutta kun emme tiedä, kuinka kauan saamme pitää mammaa luonamme, niin — —

ANNA. Vai kuinka kauanko? (Erikseen) Sanoisinko heille jo kaikki tyyni? Ei, ei vielä. (Ääneen.) No, niin kauan kuin hyvänä pidetään, se on tietty.

(Ottaa suuren hyppysellisen vanhasta nuuskarasiastaan.)

JANNE. No, siitä nyt äiti voi olla huoletti, ettei — Mutta oletko jo syönyt aamiaista? Ehkä Laura —

LAURA. Niin, kenties saan luvan tarjota pienen voileivän —?

ANNA. Kiitos! en välitä suuresta enkä pienestä tällä kertaa. Lopetin evääni juuri kaupunkiin tultuani. Toimita minulle nyt vain saippuaa ja pesuvettä, sillä minä olen tomussa ja noessa kuin riihimies. Sitten saamme oikein perinpohjin rupattaa oloistanne ja eloistanne, tuloistanne ja toimistanne ja mitä vain sylki suuhun tuopi, ha, ha!

LAURA. Mielelläni, jos mamma minua seuraa, niin — (Ottaa hänen kاپineensa ja menee vasemmalle.) Tässä on kamssusi, näen mä.

ANNA. No kyllä minä itsekkin — — Voi sentään, vai olen siis nyt teidän omassa kodissanne, kakarat — voi sentään!

(Seuraa Lauraa.)

JANNE (yksin): No, nyt on piru merrassa! Mikä hiessä on lentänyt muorin päähän, kun hän näin äkkiarvaamatta — ja juuri tänä päivänä! Kuinka taivaan nimessä nyt on meneteltävä?

LAURA (tulee takaisin): Niin, mitä nyt teemme?

JANNE (neuvotonna): Niin, mitä nyt teemme?

LAURA. Ja niin sopimattomalla ajalla kuin suinkin voi!

JANNE. Totta on.

LAURA. Kutsua hänet tuohon hienoon seuraan, ei millään muotoa käy laatuun.

JANNE. Hm — eipä juuri.

LAURA. Se on mahdotonta, tuiki mahdotonta, sanon minä.

JANNE. Mutta hän on kuitenkin äitini. Minun on häntä kiittäminen kaikesta, mitä —

LAURA. Vai niin, vai virität sinä tuota nuottia — kyllä sitten tiedän minäkin, kuinka minun on käyttäydyttävä. Teen itseni sairaaksi, niin ei tule mitään koko kestistä.

JANNE. Ei, ei, se ei sovi, ei kuuna päivänä! Etkö keksi muuta keinoa?

LAURA. En. Täytyy nyt vain pitää asia salassa ja iltapuolella koettaa viekotella hänet Heimoseen, muu ei auta.

JANNE. Mutta perästäpäinhän kuitenkin kaikki tulee ilmi, ja mitä silloin hänelle sanomme?

LAURA. Tuota saamme sittemmin ajatella. Pääasia on nyt ainoastaan estää hänet häpäisemästä taloamme ja pilaamasta kauniita pitojamme. (Anna nykäisee ovea.) Vait, hän kosketti ovea!

ANNA (pistää päänsä sisään): Laura, oletko siellä?

LAURA. Kyllä, mamma kulta! Mitä haluat?

ANNA. Minä en näe tässä mitään käsiliinaa.

LAURA. Suo anteeksi, het' sillään —

MIINA (tulee äkkiä sisään): Rouva, rouva, nyt unohdin kuitenkin.
Onko —?

LAURA (heittää häneen masentavan silmäyksen): Miina!

MIINA. Hä? Yritin vain kysyä, onko tullinhoitajan rouvakin —

LAURA (polkee jalkaansa, puoliääneen): Etkö sinä, sen riivattu —!

JANNE (erikseen): No, perhana!

LAURA. Tuo Miina, hän puhuu aina semmoisia tuhmuuksia. Mene nyt vain tuonne sisään, mamma, minä toimitan paikalla käsiliinan.

ANNA (erikseen): Mitä helkkarissa tämä on? Tästä pitää ottaa selvää.

(Poistuu.)

LAURA (Miinalle): Sinä pöllö, sinä tolvana! Etkö voi katsoa eteesi, ennenkuin hyökkäät sisään kuin villitty? Nyt olet saanut aikaan hyvän sopan.

MIINA. Hä? Kuka on tuo rouva — —?

LAURA. Hän on, hän on —

JANNE. Laura!

LAURA (maltaa mieltään): Niin, hän on vapriköörin äiti, joka on tullut meitä tervehtimään. Mutta hän ei saa mitään tietää näistä pidoistamme tänä iltana, ymmärrätkös sen. Aiomme näet valmistaa hänelle äkkiarvaamattoman ilon. No, ymmärrätkös?

MIINA. Äkkiarv— —?

LAURA. Niin, että jos hän nyt tahtoisu urkkia sinulta jotain, niin tiedät, ettet saa mitään ilmaista. Voit sanoa esimerkiksi, että oli puhe pesusaavin lainaamisesta, tahi jotain tuommoista.

MIINA. Pesusaavi — kyllä, kyllä sen muistan. Mutta tullinhoitajan rouva —?

LAURA. Kutsuttava luonnollisesti. Sinä nyt olet semmoinen —! Seuraa nyt minua ja pian.

(Menee Miinan kanssa perälle.)

JANNE. No, tämä vielä puuttui! Vähemmästäkin voisi käydä pyöräpäiseksi!
Oh!

(Menee oikealle pitäen otsaansa.)

RISTO. (tulee perältä, panee lakkinsa oven viereen ja ottaa esille kukkaronsa): No, tässä on minulla nyt rahaa, mutta Jumala rangaiskoon tuota saituria, kuinka hän kehtasi nylkeä! Eikä kuitenkaan olisi tullut mitään koko asiasta, ellen minä — — (Pudistaa päätään). Voi, voi, Janne raiska, mihinkä olet joutunutkaan! Mutta kenties hänen äitinsä on saanut vihiä asiasta ja tullut heitä auttamaan? Niin, eihän tuo olisi niin mahdotonta. Hän on kyllä ankara vaimo ja kiivas kuin piru, mutta ei hän senvuoksi ole aivan ihmisyyttä vailla. Niin, eihän tuota tiedä — — Mutta tahdon katsoa, onko Janne huoneessaan.

(Menee oikealle.)

MIINA (tulee käsiliina kädessä): No, kaikenlaisia tuumia sillä rouvalla on, mutta parasta totella vain, muutoin tulee silmille.

(Menee vasemmalle, mutta tulee paikalla takaisin.)

ANNA (kamarissa): Tyttö kuulehan!

MIINA. En jouda, en jouda.

ANNA (tulee sisään; tuimasti): Seis, sanon minä! — Kuulepas, mitä emännälläsi on tuon tullimestarin rouvan kanssa tekemistä, hä?

MIINA. Herra jestan, ei mitään, ei niin mitään! Rouva erehtyy tykkänään, jos —

ANNA. Jos mitä —?

MIINA. No, eihän se ollut muuta kuin pesusaavi, jota minun piti häneltä lainata, ei mitään muuta, sillä kun meillä on pesu ja — —

ANNA. Pesu? Kyllä minä sinua pesen, valehtelija! Milloinka se on?

(Nipistää häntä korvasta)

MIINA. Ai, ai, älkää Jumalan tähden! Tänään, tänä iltana kello 7, mutta —

ANNA (hämmästyen): Mikä?

MIINA. Tuo kest—, tuo pesu, piti minun sanoman.

ANNA. Mitä? Onko teillä kestit tänä iltana?

MIINA. Ei suinkaan! Mitkä kestit nyt olisi? Se oli vaan tue saavi, joka —

ANNA. Ja mistä syystä ne pidetään?

MIINA. Voi, voi, tuota rouvaa! Johan minä sanoin, että —?

ANNA (nipistää häntä): Tahdotko tunnustaa?

MIINA. Ai, ai, enhän minä tiedä — on kai taas lentänyt rouvan päähän. Mutta laskekaa! Laskekaa!

ANNA. Tuleeko tänne paljon väkeä?

MIINA. Ei, ei juuri — (Kun Anna häntä taas nipistää.) Ai! voi! — tulee, tulee kyllä — Parooni, patruuna, pormestari, rovasti ja kaikki muut hienot herrasväet kaupungissa, mutta —

ANNA (laskee Miinan): Mitä kuulen minä! Ovatko he tulleet hulluiksi! Älä mene, sinä perhana, älä mene!

MIINA. En jouda enää, on niin paljon tekemistä. (Mennessään.) Taivas tuommoista kasakkaa!

ANNA (yksin): No, kaikkiapa! Mitä tämä nyt on? Ovatko ne alkaneet elää ylellisesti ja herrasmaisesti? Ja miksi salaavat minulta noita pitojansa? Huh! Pahuus, tunnen oikein väristyksiä ruumiissani. Oikein sydämeni rupeaa pamppailemaan, kun tuota ajattelen! (Ottaa nuuskaa). Keltähän saisin tietoa asian todellisesta laidasta? Menen etsimään Ristoa, hän varmaan — (Risto tulee.) No, tuossahan hän tuleeekin. — Hyi saakeli, mitähän nyt saan kuullakaan kaikkia, hyi saakeli!

(Nuuskaa kiivaasti).

RISTO (erikseen): Ylpeä herra, ylpeä herra! Suuttui minuun, kun olin uskaltanut kirjoittaa nimeni tuohon vekseliin hänen nimensä viereen. Ja kuitenkin saan ehkä vielä maksaa koko summan, jos pahasti käy. Hyvä juttu kyllä! — Katsos täti!

ANNA (tarjoo hänelle nuuskaa): Otapas tuosta, poika! Vai ei. Kuulepas, taitaahan teillä olla suuret kestit tänä iltana, jos totta on; mitä juuri tuolta piikahopulta kiristin?

RISTO. Hm! Taitaahan tuo niin olla.

ANNA. No, kenen kunniaksi ne pidetään, olisipa hauska kuulla?

RISTO. Luulen että se on patruuna Andersonin tähden.

ANNA. Tuo rikas Andersonko, joka tukkijunkkarina ollessaan käytti väärää mittaa ja siitä sai nimekseen »koijari Anderson?» (Risto nyökkää myöntävästi.) Kuinka Janne on tullut tuon veijarin tuttavaksi, sitä en ymmärrä?

RISTO. En tiedä, eikö hän lie lainannut rahaa patruunalta.

ANNA. Lainannut rahaa! Kuulepas, sanopas minulle, Risto, onko teillä usein tällaisia pitoja?

RISTO. Hm! Eikö täti siis tiedä —?

ANNA. Tiedä? Mitä minun sitten pitäisi tietää? Risto, sano suoraan vain! Lapseni ovat alkaneet elää ylellisesti ja tuhlaavaisesti, eikö niin?

RISTO. No, myönnettävä on, että säästäväisemmin voisivat elää.

ANNA. Nuo pakanat, nuo juuttaat! Ja niin kovasti kun minä heitä aina varoitin kaikesta turhamielisyydestä ja herrasmaisuudesta! Mutta se on tuon Laura-hupakon syy, sen kyllä huomaan. Ja kauanko tätä elämää on kestänyt jo?

RISTO. Hm, siitä asti kuin tänne muuttivat, mutta —

ANNA. Mitä! Onko se mahdollista? No, sittenhän heidän raha-asiansakin ovat mitä huonoimmalla kannalla, vai mitä?

RISTO. No, onhan nyt niin huonot ajatkin, että —

ANNA. Älä kieroile, puhu suusi puhtaaksi vain! Niin, sano vain suora totuus: he ovat jo häviössä?

RISTO. Niin no, eihän tuota sovi kieltää. Kyllä heidän asiansa ovat peräti huonot.

ANNA. Häviössä, siis häviössä! Oi niitä kelvottomia, niitä pahanilkisiä, niitä konnia! Ja niin hyvästi kun minä heille kaikki järjestin, ja semmoinen antava liike kuin tämä on! Oi niitä mielettömiä! Mutta vartokaa, vartokaa! Jos luulette, että minulta saatte rahaa, niin suuresti erehdytte. Ei penniä teidän pidä saaman, ei penniäkään sen lupaan!

(Nuuskaa.)

RISTO. Mutta hyvä täti, jos nyt vapriköörskakin —

ANNA. Vapriköörska! Mene hiiteen vapriköörskasi ja vapriköörisi kanssa! Pilkkaatko minua, vai —?

RISTO. Jumala varjelkoon siitä, mutta vapriköörska — Laura, piti minun sanoa, ei suvaitse että — —

ANNA. Että mitä?

RISTO. Suokaa anteeksi, mutta eihän tuo oikein sovellukaan, että minä, tällöinen mörönköllö, tuommoista hienoa herrasväkeä sinuttelisin.

ANNA. Mitä! Kuulinko oikein? Etkö ole heidän serkkunsa?

RISTO. Kyllähän, mutta —

ANNA. Mikä ajatus! Olisiko se todellakin mahdollista! Kuulepas, onko sinua käsketty tuohon kestiin tänä iltana, hä?

RISTO. No, no, eihän se nyt kävisi laatuun, että —

ANNA. Entäs Heimosen perhe, onko niitä kutsuttu, tiedätkös?

RISTO. En usko että nekään —

ANNA. Vai niin, vai niin — nyt asia selkenee. Senvuoksi siis salasivat minulta nuo pidot, senvuoksi ottivat minut niin kummallisesti vastaan, ja senvuoksi tahtoivat lähettää minut Heimoseen täksi illaksi, niinkuin mikäkin. — Vai niin pitkälle siis jo on menty, että hävetään äitiä, omaa äitiä. Oh, se on hirmuista, se on julmaa!

RISTO. Mutta, täti hyvä, —

ANNA. Ja mitä minä heitä varten uhrasin, ja miksi minä nyt tänne tulin, luulin olevani täällä niin tervetullut kuin taivaan enkeli! Oi, niitä kurjia, niitä kiittämättömiä, niitä luonnottomia! (Pyyhkii silmiään ja nuuskaa.) En, minä en tahdo itkeä; ne eivät sitä ansaitse.

RISTO. Rauhoittukaa, hyvä täti, ehkeivät ne sentään ole niin pahoja kuin luulisi. Nuo kestipuuhat ja —

ANNA. Älä koeta heitä puolustella, se on tarpeetonta —

RISTO. Ja ovathan he vielä nuoria molemmat, ja niinkuin tiedetään, nuoruus ja hulluus —

ANNA. Älä puolusta heitä, sanon minä; minä vimmastun, minä joudun raivoon!

RISTO. Mutta jos eivät tädiltä saa apua, niin on heidän häviönsä tosiaankin kohta valmis.

ANNA. Olkoon, olkoon vain!

RISTO. Jos vain joku vekseli protesteerataan, niin menevät kohta talosta ja kaikesta.

ANNA. Menkööt, se ei minua liikuta, ei rahtuakaan.

RISTO. Ja silloin ovat keppikerjäläisiä.

ANNA. Olkoot, olkoot, olenhan minä sen jo sanonut. Minä näytän noille ylpeille, noille pahankurisille, mitä on halveksia ja ylenkatsoa äitiänsä, omaa kantajaansa ja kasvattajaansa! Vai olen siis todellakin liian halpa tuohon komeaan seuraan tänä iltana! Hyi saakeli, en tahdo tuota ajatellakaan, hyi! (Sylkäisee.) Mutta mitä jos tekisin heille pienet kepposet. Jos kumminkin tulisin — mitä silloin sanoisi tuo fiini herrasväki? (Erikseen.) Niin, jos olen menevinäni Heimoseen ja sitten aivan äkkiarvaamatta —? Niin, tuopa ei niin hullu ajatus olekaan, eipä niinkään. Silloin saisnä näyttää sekä heidän suurille vierailleensa että — (Ääneen.) Niin, sen teen, sen teen aivan varmaan; se on päätetty.

RISTO. Että täti heitä auttaako?

ANNA. Ei, mutta että täti kostaa!

(Ottaa suuren hyppysellisen. — Esirippu laskee.)

TOINEN NÄYTÖS.

Sama huone kuin edellisessä näytöksessä, mutta loistavasti valaistu. Kello on noin 10. Ovi Jannen kamariin on auki. Vasemmalla puolella sohvassa istuvat patruunessa ja paroonitar, hänen vieressään tullinhoitajan rouva, vastapäätä heitä rovasti ja patruunessan vieressä etunäyttämöllä Laura. Perällä pöydän ääressä rovastin ja Vankkasen tyttäret sekä kontrollööri ja kasööri pelaten dominoa. Oikealla patruuna ja Janne keskustellen. On juuri syöty jäätelöä. Rovasti parhaillaan lopettelee annostansa.

LAURA (esitellen kuvia suurehkossa albumissa, jota patruunessa katselee): Mieheni nuoruuden ystäviä — Janne nuorena miehenä — minä itse morsiuspuvussani —

PATRUNESSA (noin 45 vuotta, ylpeän näköinen, nenälasit silmillä ja kiiltäviä sormuksia joka sormessa) Entäs tämä akka tässä nuuskarasia kädessä?

LAURA. Joku Jannen sukulainen — luulen minä.

PATRUNESSA. Julmasti sivistymättömän näköinen! Ja tuo korkea upseeri tähdet rinnalla?

LAURA. Se on kenraali — setäni, jonka luona asuin, kun oleskelin Helsingissä. Häneltä sainkin tämän albumin syntymäpäivälahjaksi.

PATRUNESSA. Vai niin, sievänlainen albumihan tämä onkin. Anderson toi minulle viime viikolla Pietarista melkein samanlaisen, mutta koristukset siinä ovat hopeasta ja kullasta. Se maksoikin yli 50 ruplaa.

LAURA. Niin, tietäähän sen. Herrasväki kun on niin hirmuisen rikkaita, ja voitte ostaa, mitä vain haluatte —

PAROONITAR (noin 50 vuoden vanha, ommellen): Niin, juuri niin, Sohvi on aivan oikeassa — ne käyvät turskimmiksi ja hävittömämmiksi vuosi vuodelta. Jos kyökkipiian voin pitää köyriin asti, niin en tunne itseäni, sen sanon.

TULLINHOITAJAN ROUVA (saman ikäinen, kutoo sukkaa kuumeentapaisella innolla): No, mitä minä sitten sanon Maristani? Enhän minä tohdi häntä puhutellakaan, kun hän on sillä tuulella, ja iltasilla valvoo hän ja lukee, ettemme hirviä nukkuu valkean vaaran tähden. Niin, tuo on seuraus lukusaleista, kansansivistyksestä ja kaikesta tuommoisesta. Vai mitä sanoo herra rovasti?

ROVASTI (hymyillen): Ajan henki, ajan henki, kunnioitettavat rouvat!

TULLINHOITAJAN ROUVA. Mutta minä olen tykkänään unohtanut kysyä, kuinka rovastinna voi?

ROVASTI. Kiitos, asianhaarain mukaan, he, he, he!

PAROONITAR. Kuinka mones se on — en muista oikein —?

ROVASTI. Puuttuu vielä yksi tusinasta, luvallanne. (Panee pois asettinsa ja pyyhkii suutansa tyytyväisen näköisenä.) Kiitos ja kunnia emännälle, jäätelö oli mainiota!

PAROONITAR. Niin, pikku ystävämme täällä on todellakin nähnyt liian paljon vaivaa meidän tähtemme.

LAURA. Oh, minä pyydän — kun kerran halvalla talollani on tällainen suuri kunnia —

NEITI VANKKANEN. Ei, ei, kasööri ei saa tehdä vääryyttä; nyt on minun vuoroni.

TOISET TYTÖT. Mitä, yrittikö hän tehdä vääryyttä? Semmoinen veitikka!

KASÖÖRI. Ei suinkaan — minä vakuutan — se oli vaan hajamielisyyttä.

KONTROLLÖÖRI. Vai niin, ketä silloin ajattelit? Kai Blomströmin lihavaa leskeä, jonka kanssa tanssit franseesin viime tanssiaissa, ha, ha!

KASÖÖRI. No, kauniimpi hän kuitenkin on kuin sinun ideaalisi, ontuva Sanna, joka ei osaa tanssia askeltakaan.

TYTÖT. Ontuva Sanna! Voi, voi, kuinka nuo herrat aina ovat lystiä ja sukkelia, ha, ha, ha!

PATRUUNA (noin 40 vuoden vanha, mahtavan ja itsetyytyväisen näköinen): Niin, katsokaapas herra vaprikööri, ankara, järkähtämätön rehellisyys, se se on pääasia; jolta se puuttuu, sillä ei ole mitään menestystä toimissaan ja äfääreissään.

JANNE. Se onkin aina ollut päämaalini, herra patruuna, mutta —

PATRUUNA. Minä tiedän sen, minä tiedän sen. Juuri senvuoksi olenkin tuntenut vetoa teihin, herra vaprikööri. Sen vuoksi en myöskään tahtonut kieltää teiltä tuota vähäistä summaa joku aika takaperin. (Janne kumartaa.) Niin, minun täytyy sanoa, se on todellakin eräs minun ominaisuuksistani, että kun tapaan rehellisen ja eteenpäin pyrkivän miehen, niin en voi olla häntä auttamatta ja tukematta. (Nauraa lyhyesti ja kuivasti.) Hehe!

JANNE. Mutta minä aion sanoa, että huonoina aikoma kuten nyt esimerkiksi on usein vaikea rehellisimmällekin noin aivan päivän päälle —

PATRUUNA. Minä ymmärrän, mitä tarkoitate. No, no, enhän minä ole niin julma vaatimuksissani. (Taputtaa häntä olkapäälle.) Olkaa huoletta, olkaa aivan huoletta, herra vaprikööri.

NEITI VANKKANEN. Kas niin, nyt olen voittanut. Minä voitan aina.

KASÖÖRI. Niin, siltäpä tuo näyttää. Mutta kuinka sanoo sananlasku: »jolla on onni pelissä —»

ROVASTIN VANHEMPI TYTÄR — »sillä ei ole onnea rakkaudessa». Niin, mutta tuo ei yhtään sovi Selmalle, sillä tietäähän jokainen, mitkä tuumat pormestarilla —

NEITI VANKKANEN. Ai jestan, että sinä kehtaat! Niinkuin ei kaikki ihmiset näkisi, että se on sinua, jota hän —

ROVASTIN TYTÄR. Vai minua! No, kyllä minun täytyy sanoa, että se on — —

KASÖÖRI. Kaksintaistelu, kaksintaistelu, hyvät naiset — muu ei auta, ha ha ha!

(Nauraa).

ROVASTI (nousee hymyillen ja menee nuorten luo, joiden peliä hän seisoen katselee): Nuorisolla on hupaista luulen minä.

JANNE (patruunalle): Minä ajattelin, että jos noin parin tai kolmen viikon päästä, korkeintaan kuukauden —

PATRUUNA. Niin, niin, kyllähän sitten tuosta sovimme. Älkäämme nyt tällaisilla ikävillä puheilla häiritkö tätä hauskaa tilaisuutta.

PORMESTARI (Jannen kamarista, nuorenlainen ja iloisen velikullan näköinen mies; nykäisee patruunaa hihasta ja sanoo puoliääneen): Veli Anderson, sinua odotetaan tuolla sisällä.

PATRUUNA. Vai niin, täytyyhän sitten — vaikka en juuri mielelläni pelaa näin mitättömällä peliyksiköllä.

(Nousee arvokkaasti ja menee oikealle.)

JANNE. No, kuinka onnistui peli?

PORMESTARI. Hyvin, veliseni, erittäin hyvin! Minä nyljin heitä aikalailla. Pappa tullin-nuuskarilta voitin 100 markkaa ja paroonilta yli 200, ha, ha! Mutta kuulepas, paroonista johtuu mieleeni, että eiköhän olisi parasta viedä ukkoa kotiin kaikessa hiljaisuudessa, sillä miesparka on jo niin päissään, ettei hän enää pysy tuollilakaan.

JANNE. Vai niin — pitää sitten panna hänet makaamaan sohvalle niin kauaksi kuin —

PORMESTARI. Niin, tee se, muuten voi hän kenties saada aikaan skandaalin. No, veli kulta, olethan sinä ja pikku vaimosi, perhana vieköön, toimittanut täällä oikein loistavat pidot tänä iltana. Jatka vain samalla tavalla, jatka vain, ha, ha! Mutta nyt pitää mennä seurustelemaan naisten kanssa — huomaanpa että jo heittävätkin salaisia silmäyksiä tännepäin. — Kylmäkiskoiset kaunottaret! Saako tällöinen kuiva lakimieskin olla vähän osallisena nuorten ilossa ja leikissä?

TYTÖT (väistyvät kikattaen ja nykäisten toisiaan): Hi, hi, hi! Aina hän on niin lystikäs, tuo pormestari!

ROVASTI (heristää sormellaan): Ai, ai, pormestari, pormestari!

LAURA (on mennyt Jannen luokse): No, Janne, mitä sanot? Etkö ole tyytyväinen? Kaikkihan on onnistunut hyvin, ja vieraat ovat olleet niin kohteliaita ja ystävällisiä. Voi voi, Janne, en voi sanoakaan, kuinka onnellinen ja iloinen nyt olen!

JANNE. Mutta ajattelepas, jos äiti —?

LAURA. No, kaikkia! Onhan hän lähettänyt sanan, että hän jää Heimoseen yöksi. Mutta kuulepas, tarjotaanko jo samppanjaa vai odotetaanko vielä vähäsen?

JANNE. Hm, parasta taitaa olla että annat avata pullot, sillä minä luulen, että rovasti kohta tahtoo pitää puheen.

LAURA. Hyvä, tehdään niin sitten.

(Menee vasemmalle, Janne oikealle.)

PAROONITAR (pilkallisesti): No, hyvät ystävät, oletteko hiljakkoin olleet näin hienoissa pidoissa? Minä vain kysyn.

TULLINHOITAJAN ROUVA. Niin, tämä on suoraan sanoen hävytöntä! Halvat käsityöläiset rupeevat tässä kilpailemaan kaupungin parhaimpain perheiden kanssa! Huomasitteko, että oli neljä lajia leipää teen kanssa?

PATRUNESSA. Niitä oli viisi.

PAROONITAR. Aivan oikein, sinä et muistanut pikkurinkeliä, kultaseni.

TULLINHOITAJAN ROUVA. Vai niin, sen pahempi. Ja sitten vielä tämä jäätelö tässä! Se on hirvuista! Me olimmekin kauan kahdella päällä, Fredrik ja minä, tulisimmeko tänne vai ei; mutta sitten päätimme kuitenkin, että oli parasta mennä, sillä muutenhan olisi sanottu että ollaan ylpeitä ja että virkamiehet tahtovat erota porvareista tahi jotain tuommoista, josta nyt kirjoitetaan ja melutaan niin julmasti sekä sanomalehdissä että muualla.

PAROONITAR (kohottaen päätään): No, hyvä Sohvi, jos aina vain hakisimme seuraamme siitä piiristä, johon itse syntyämme kuulumme, niin — Mutta tuosta nyt en tahdo puhua; tahtoisin vain, että joku ymmärtäväinen ihminen huomauttaisi tälle nuorelle pariskunnalle sopimattomuudesta tuommoisissa turhissa ponnistuksissa, ja —

TULLINHOITAJAN ROUVA. Niin, menköön heille sanomaan se, joka tohtii. Rouva on yhtä äkäinen kuin hän on ylpeäkin.

PAROONITAR. Ja miehensä on leväperäinen yömyssy.

TULLINHOITAJAN ROUVA. Hänen liikeasiansa kuuluvat olevan aivan päin mäntyyn, sanoi mieheni.

PAROONITAR. Ja Alfons kertoi minulle, että joku aika takaperin oli jo vähällä tulla heille kalikkamarkkinat, mutta että he saivat apua viimeisessä hetkessä.

PATRUNESSA. Ja se oli Andersonilta, se.

PAROONITAR. Soo-o! No, siinä tapauksessa saa patruuna luultavasti maksaa koko summan.

PATRUNESSA. Hyvin mahdollista. Se ei paljon tunnu meidän asioissamme.

PAROONITAR (nykäisee tullinh. rouvaa ja rykii): Hm, Hm!

(Tullinhoitaja ja Vankkanen oikealta.)

TULLINHOITAJA. Veli on siis lukenut tuon häijyn artikkelin. No, eikö se ole hirveätä, eikö se ole skandaali! Noin soimata virkamiestä, kruunun virkamiestä!

VANKKANEN (vanhempi porvari, lyhyt piippu hampaissa): Niin, semmoisethan ne ovat, nuo sanomalehtikirjoittajat — renttuerroja, jotka eivät parempaan kelpaa! Eikö sama mies myös ole ehdottanut rautatietä kaupunkiimme? Mitä hittoa sillä tehtäisiin, kun meillä on höyryvenheitä, ja kuka sitten ostaisi osakkeitamme, sen tahtoisin tietää? Mutta kuinka se kuuluikaan taas, tuon artikkelin päällekirjoitus? »Onko tullinhoitaja velvoitettu —?»

TULLINHOITAJA. »Onko tullinhoitaja velvoitettu kohtelemaan yleisöä siivosti vai ei?» Huomaa ivaa! Oh, minä voin pakahtua harmista, kun tuota ajattelen! Ja jos vielä muistaa, että tuon häväistyskirjoittajan oma isä myöskin oli virkamies, niin kysyn nöyrimmästi: löytyykö hänen mielessään enää mitään suurta ja pyhää tässä maailmassa, löytyykö sitä, hä?

VANKKANEN. Koirain nalkutusta vain. Parasta olla välittämättä koko asiasta.

TULLINHOITAJA. Niin, kyllä se on helppo veljelle sanoa, mutta minulle, joka — — (jatkaa hiljaa innokkaasti viitaten).

(Miina vasemmalta, kantaen tarjottimella täytetyitä samppanjalaseja. Laura seuraa häntä, viitaten, että ensiksi on tarjottava patruunessalle. Janne japatruuna tulevat myös samalla oikealta).

VANKKANEN. Mitä, tuleeko vielä samppanjaa?

TULLINHOITAJA. No, katsos perhana!

ROVASTI (pyyhkii suutansa): Ah, samppanjaa!

TULLINHOITAJAN ROUVA. Ei, tämä on toden totta loukkaavata!

LAURA. Hyvä herrasväki, vähän virvoketta! Olkaa niin hyvät!

JANNE. Niin, olkaa niin hyvät! Herra patruuna — herra tullinhoitaja — setä Vankkanen — (kumartaa kaikille puolille).

PAROONI (noin 55 vuoden vanha, lihava ja punaposkinen, tukka pörröllään ja kaulus auki; näyttäytyy oikeanpuolisessa ovelissa ja katselee seuraa sumussa silmin): Puh, puh!

PAROONITAR (menee hänen luokseen; puoliääneen): Taivas, Alfons, olethan sinä kauhean näköinen! Nyt olet taas juonut enemmän kuin kestät.

PAROONI. Ke-kest — — Ei, mutta minua on nyljetty — hä-hä-hävyttömästi ny-nyljetty.

PAROONITAR. Ole nyt hiljaa ja istu tuohon, minä laitan kauluksesi.

PAROONI (istuutuu tuolille): Se oli tuo pormestari; tuo juuttaan po-pormestari.

PAROONITAR. Alfons, etkö kuule, älä häpäise itseäsi; ajattele säätyäsi, aatelisuuttasi!

PAROONI. No, älä nyt joutavia lörpöttele, Lovisa!

ROVASTI (lasi kädessä): Hyvät naiset ja herrat!

PAROONI (rouvalleen): Mitä sinä sanoit?

PAROONITAR. Vait, se on rovasti, joka pitää puhetta.

PAROONI. No, että hän viitsii. (Vaipuu kokoon.) Puh, puh!

ROVASTI. Hyvät naiset ja herrat! (Kaikki seisovat hyvin juhlallisina lasit kädessä). Kun me nyt olemme tänne kokoontuneet ja kun minä, jos niin sopii sanoa, olen —

PAROONI (omissa tuumissaan): Pata-ässä —

ROVASTI. Hm! kun olen vanha ystävä tässä talossa, niin rohkenen minä, sekä omasta että kunnioitettavain vieraitten puolesta, kiittää sinua, veli Janne, ja rakasta vaimoasi Lauraa kaikesta siitä kohteliaisuudesta, siitä ystävällisyydestä ja vieraanvaraisuudesta, jota tänään niin runsain määrin olette meille osoittaneet. Vilpittömästi, liikutetusta sydäimestä toivotan minä teille — —

PAROONI (kuin edellä): Kolme trikkiä ja kaksi honnööriä —

ROVASTI. — toivotan minä teille onnea ja menestystä vastedeskin ja Herran siunausta ja —

PAROONI (haukottelee): Grande misère!

ROVASTI (rykii): Hm, hm! Ja että me vielä monta, monta kertaa saisimme tilaisuuden yhtyä tämmöiseen viattomaan ja veljelliseen ajan viettoon tässä teidän kauniissa, hauskassa ja onnellisessa kodissanne. Eläköön, kauan eläköön kunnioitettava isäntämme Janne Pukkinen ja hänen herttainen puolisonsa Laura! Hurraa!

VIERAAT. Hurraa!

ROVASTI. Vielä kerran hurraa!

(Nostaa lasiansa).

VIERAAT. Hurraa! (Yleinen kilisteleminen ja sorina. Kuullaan huudahduksia: »Paljon kiitoksia! Erittäin hupainen ilta! Minun on kunnia! Maljanne!» j.n.e.)

ROVASTI (nauraen): Hurraa vielä kolmas kerta — ja se niin, että seinät raikuu ja katto kaikuu! Hurraa!

VIERAAT. Hurraa-a!

Anna-muori ilmestyy perä-ovesta ja yhtyy hurraahuutoihin.
Kaikki vaikenevat ja kääntyvät hämmästyneinä ovea kohden.

ANNA (vanhanaikaisissa, koomillisissa juhla-aatteissa): Kas niin, tässä nyt olen! Hyvää iltaa, lapset, hyvää iltaa koko konkkaronki! Minä tulen vähän myöhään, »mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan», sanoo sananlasku. Vai niin, ette minua tunne! Janne poikani, resanteera, resanteera! Mitä hittoa! Luulenpa että olet myykkä? Vai oletko niin liikutettu nähdessäsi minut täällä, ettet saa sanaakaan suustasi? Niin, hyvä herrasväki, se on semmoinen oiva poika, tuo minun Janneni, niin hyvä äidilleen. Tuskin olin saapunut kaupunkiin, ennenkuin hän paikalla valmistaa minulle tämmöiset komeat kekkerit, ja kaikki lisäksi suurimmassa salaisuudessa. Veitikka sinä!

(Tuuppaa häntä ystävällisesti kupeeseen.)

JANNE. Miina, tu-tule tänne — tarjoo rouvalle samppanjaa —

ANNA. Vai sampanjaako? Voi jESTAMPOO, semmoista en ole juonut sitten kuin olin vallesmannin häitä kuokkimassa! (Ottaa lasin, mutta ei maista; Miina menee.) Niin, Janne, et sinä tuota voi muistaa — se oli samana kesänä kuin pappilan härkä puski kuoliaaksi mustan sikamme. Sinä olit silloin vielä pikkuinen piimäsuu — tuon kokoinen vaan — eikä sulla ollut housujakaan vielä, sinä pitkä hongankolistaja tuossa, ha ha! Mutta, hyvät herskaapit, istukaa toki, älkää minua kursailko, onhan tässä tuolia kylliksi.

(Istuutuu sohvaan, jossa hän levitteleikse niin, ettei kukaan muu saa siellä sijaa. Vieraat katsovat toisiaan epäilevinä; toiset istuvat, toiset jäävät seisomaan).

LAURA (hiljaa miehelleen): Janne, minä kuolen!

JANNE (samoin): — Ole vaiti, äläkä virka mitään —

ANNA. Niin, niin, Janneseni, kuka olisi koskaan uskonut sinun tulevan näin hienoksi herraksi ja joutuvan tämmöisten suurien herrojen ja rouvien seuraan! Voi voi, minä muistan vielä päivän selvään, kun sinä sunnuntai-iltoina tanssit enkeliskaa hollituvassa. Kuinka silloin pyöritit tyttöjä ja kummastutit kaikkia hyppäyksilläsi ja vehkeilläsi. Hoh, hoh, vielä täytyy nauraa, kun tuota ajattelen! Mutta ei sentään! Näkihän kaikesta, että olit käynyt oppia kaupungissa, ja siltavoudin rouvakin, joka on oleskellut Helsingissä ja jonka veli on kaartisti vai mikä lienee sersantti, sanoi että sinä olit sivistynyt nuoriso ja että sinulla oli avertissemangia, ja tuohan pitäisi olla jotakin fiiniä, jos oikein asian ymmärrän.

JANNE. Mutta hyvä mamma —

ANNA. Niin, ei sinun tarvitse tuota hävetä, ei suinkaan! Sinä olit aina kiltti poika ja ahkera ja ansaitseva myöskin. Muistatko kuinka sinulla oli tapana myydä nekkuja kirkonmäellä pennistä tai napista? Sinä tienasit aikalailla välistä, etenkin nappia ja sinua nimitettiin Nekka-Janneksi.

JANNE. Mutta, mamma hyvä, nuo jutut eivät yhtään huvita vieraitamme. Eikö siis —?

ANNA. Puhu sinä! Eikö parhaimpia ystäviäsi huvittaisi saada tietoa elämänvaiheistasi? Vai mitä sanot sinä, Laura? Mutta, taivas varjelkoon, kuinka sinä olet vaalea ja totinen kuin tynnyrin tappi! Oletko sairas vai miksi et mitään sano, kultaseni?

LAURA. Eihän tuota tarvitse olla sairas, vaikkei ole punainen kuin kukko, ja mitä puhumiseen tulee, niin näkyy mamma kyllä pitävän huolta siitä yksinänsäkin.

ANNA. Siinä olet oikeassa, minä tarjoon mielelläni apuani, kun näen että sitä jossain tarvitaan. Niin niin, onni sinullakin on ollut, sinä pikku hätikkö, sillä kun ajattelee tuota aikaa, jolloin sinä vielä —

LAURA. Kas niin, mamma on nyt hyvä ja juo! Maljasi, mamman malja —!

JANNE. Niin, maistakaamme — (Kumartele vieraille.) Hyvä herrasväki —!

ANNA (ei maista): Kiitos! Yritin vain sanoa että kun muistaa —

LAURA. Minä tiedän, tahdot johdattaa mieleeni tuon ajan, jolloin en vielä tuntenut Janneani, ja kuinka onnelliseksi tulin, kun tutustuin häneen ja huomasin että hän rakasti minua, köyhää tyttöä, joka —

ANNA. Niin niin, kyllä muistan, kun sinä ensimmäisen kerran tulit kotia Helsingistä. Jestan, kuinka silloin olit fiini ja herramainen, ja kuin sipsuttelit ja tipsuttelit ja viskasit venskaakin! — »Te vara so trookit heer po lante» ja »fyy, fyy, te rapakkona po lansvääkana, o te sviinen!» (Nauraa.) Niin, semmoinen hieno ryökkynä sinä olit, ha, ha! Ihmekö siis, jos Janne parka hävitti järkensä ja pyöri jällestäsi kuin takkiainen hevosen hännässä. Mutta —

LAURA. Niin, ajat ovat muuttuneet ja me myös niiden kanssa. Mamma yksin on vielä muuttumaton, niin reipas ja lystikäs ja — —

ANNA. Mutta sepä nyt perhana, kun sinä et anna minun puhua loppuun, kun aioin sanoa, että jos ajattelee noita vuosia, jolloin olit kenraalissa piikana —

LAURA. Se on vale, jyrkkä vale! Piikana en ole milloinkaan ollut, minä olin huushollerska, oikea huushollerska, ja se on hävytöntä mammalta, että noin —

ANNA (nuuskaa): Taivas siunatkoon, hyvä ystävä, kuinka sinä minua säikähytit! Piika ja huushollerska, onhan tuo yhdentekevää, ja piikahan minäkin olin ennenkuin —

PATRUUNA (hattu kädessä ja hyvin loukkaantuneen näköisenä): Herra vaprikööri, minä luulin että tänne oli kutsuttu ainoastaan sivistyneitä ihmisiä, mutta minä huomaan valitettavasti että —

JANNE. Herra patruuna, minä vakuutan — minä en tiennyt — en voinut uskoa —

TULLINHOITAJAN ROUVA (miehelleen): Fredrik, ota hattusi; tämä on skandaali —!

TULLINHOITAJA. No, enkö sitä jo edeltäpäin arvannut, vaikket sinä —

(Juo lasin pohjaan.)

TULLINHOITAJAN ROUVA. Vai minäkö? Aina sinä minua syytät! Vaikka sinä itse totihalusta pakotit minut —

ANNA. Niin, riidelkää, riidelkää, olkaa niinkuin kotonanne vain —

PAROONITAR. Alfons, älä nuku, meidän pitää mennä kotiin. Kuuletkos —?

PAROONI (silmät kiinni): Puh, puh!

ANNA (osoittaa sormellaan paroonia): Ei, mutta katsokaapas vaan, eikö tuo vanha, paksu herra tuossa, hitto vieköön, jo ole nukkunut pois meistä ja koko tästä syntisestä maailmasta! Hi, hi, hi!

PAROONITAR (pudistaa paroonia kovasti): Alfons, etkö kuule, että kilpesi, sukusi —!

PAROONI. No, no, pelaa sinä vain ulos, kyllä minä sitten —

TYTÖT (jotka kauan ovat koettaneet hillitä itseään, purskahtavat nauruun): Ha, ha, ha!

ANNA. Niin, pienet harakat, naurakaa vain, lystiähän se on kuulla! Mutta osaatteko muuta kuin kaakotella? Olettehan herrasväen lapsia, osaatteko katkismukseenne? Missä pääkappaleessa meidät käsketään —?

ROVASTIN TYTTÄRET. Pappa, lähdetään pois! Meneväthän muutkin.

ROVASTI. Jos vaan tietäisimme varmaan, ettei tarjota illallista —

ANNA. No, kas provasti! Morjens, morjens, koska rehvattiin! Muistatteko vielä Anna-muorin ja hänen Pekka-vainajansa häpäivää, herra provasti?

ROVASTI. Hyvä rouva, papilla on niin suuret ja tärkeät asiat ajateltavina, ettei tuommoiset maalliset seikat —

ANNA. Vai ette muista? Se oli semmoinen hassu juttu. Kerronko minä sen herrasväelle, ha, ha, ha! Niin, juurikuin paraikaa letkutimme Hollolan polskaa aika vauhtia, kuulimme ruokakammarista hirmuisen mölinän, niinkuin olisi sikoja tapettu. Mekös sinne miehissä, ja, voi Taavetti, provasti seisoi ja vonkui kuin teurastettava härkä! Hän oli niellyt sennamoosia ja pelkäsi sen olevan myrkkyyä. Piikaletukkamme — se oli nyt semmoinen hävytön kappale — väitti että provastilla oli tapana aina käydä ruokakonttorissa, kun oli vieraisissa, ja siellä vähän tullata sylttipurkkia; ja nyt oli hän muka erehdyksestä syltin sijaan saanut sennamoosia. Tuo nyt tietysti oli ilmeinen valhe, senhän jokainen ymmärtää, herra provasti, mutta siinäpä tekemistä, ennenkuin saimme teidät rauhoitetuksi, muistatteko? Ensin annoimme Thilemannin roppia, ja kun ne ei auttaneet, niin —

PATRUNESSA. Todella, tämä konversationi —!

ANNA (kääntyen häneen): Niin, eikö totta, se oli lystiä, vaikka juuri ei provastille, ha, ha, ha! Mutta mikä teidän on, rouva-kulta? Te näytätte niin synkkämieliseltä. Oletteko siukka, vai onko teillä ollut harmia? Kas tuossa, ottakaa vähän nuuskaa! Se priskaa!

PATRUNESSA (nousee): Mitä uskallatte —!

(Patruuna lähestyy.)

ANNA. No, tuhat tulimaista, mitä näen minä! Eikö tuo pulska herra tuossa ole se rikas Anderson? No, kas vaan, kun en yrittänyt tunteakaan, mehän olemme vanhoja tuttuja. Olemmehan olleet samoissa käräjissä. Simppulan emäntä oli vienyt minut oikeuteen, kun vanha vahtini oli purrut hänen mustalta kissaltaan hännän poikki —

PATRUUNA. Amelie, käsivartesi —

ANNA. Ja nuo ulkomaalaiset tukkiherrat syyttivät samana käräjäpäivänä patruuna Andersonia siitä, että hän oli käyttänyt väärää mittoja, ja tuosta sitten tukkimiehet antoivat hänelle haukkumanimen »koijari-Anderson» —

PATRUUNA. Amelie, älä ole milläsikään — kyllä minä heitä kaikkia käräjissä — — Herra vaprikööri, olkaa vakuutettu siitä, etten koskaan tämmöistä loukkausta unohda, ja mitä tuohon toiseen asiaan tulee, niin ymmärrätte kai itsestännekin, että on parasta, ettemme nyt enää siitä puhu. Hyvät naiset, hyvät herrat!

(Kumartelee kylmästi ja virallisesti ja menee rouvineen.)

JANNE. Mutta, hyvä herra patruuna —

LAURA (erikseen): Jumala, nyt on kaikki hukassa! Ei auta muuta kuin — — (On pyörtyvinään.) Ah, päätäni! Minä en voi hyvin; minä pyörryn. Ah!

(Laskeutuu tuolille.)

ANNA (erikseen): Lorun loppu, sanoi Lööperin Lotta.

(Nuuskaa.)

JANNE. Laura, rauhoitu! Herra patruuna, hyvä herrasväki, vaimoni on sairastunut; en luule että hän —

TULLINHOITAJAN ROUVA. Hm, kyllä ymmärrämme yskän. Saamme siis vain kiittää ja sanoa

jäähyväiset.

ROVASTI (ottaen jäähyväiset): Veliseni, minä surkuttelen sydämellisesti, että — —

VANKKANEN (samoin): Niin olihan tämä vähän ikävää sinulle, mutta mitä siihen —

(Yleiset jäähyväiset.)

PORMESTARI (on paroonittaren kanssa nostanut paroonin seisaalleen ja pannut hatun hänen päähänsä): Hyvästi, hyvästi, veli Pukkinen! Minulla on tässä kädet kiinni niinkuin näet, ha, ha!

PAROONI (talutetaan ulos): Ei, ei — ei vielä; antakaa minun olla; minä tahdon ottaa revanchen — minä —

(Sorina ja puoliäänistä huudahduksia »skandaalista», paroonin ääni »revanchesta» ylitse kaikkia ja viimeiseksi).

ANNA. No, katsopas noita kummallisia ihmisiä! Tuossa nyt pötkivät tiehensä jok'ainoa sorkka, niinkuin minua pelkäisivät. No, hyvästi sitten! Ditta boo, ditta boo!

(Nuuskaa)

JANNE (joka on saattanut vieraita ovelle): Oh, mikä kirottu, mikä onnettomuuden päivä! Jos tietäisit, äiti, mitä nyt olet saanut aikaan, niin —

LAURA (nousee): Tuhlaatko vielä sanoja hänelle, Janne! Ei, ulos, ulos tuossa silmänräpäyksessä, äläkä koskaan enää näytä itseäsi tässä talossa, johon et kuulu ja johon — —

ANNA (nousee myös): »Johon olen ainoa, joka kuulun», sano niin, niin puhut totta. Lääkkeeni olivat karvaat, sen myönnän, mutta pitivähän semmoiset olla, jos apua niistä lähtisi. Kuinka monta monituista kertaa enkö teitä molempia erittäin sinua, Laura, varoittanut —

LAURA. Se on tarpeetonta! Me emme yhtään tarvitse —

ANNA. — varoittanut kaikesta laiskuudesta ja turhamielisyydestä, ja kuinka olette neuvojani seuranneet! Hyi saakeli! Voitteko katsoa rehellisiä ihmisiä silmiin, sen kysyn teiltä? Ja sitten lisäksi ylenkatsotte ja halveksitte kunniallisia sukulaisianne, vieläpä omaa äitiännekin! No, sen vuoksi päätin kun päätinkin kaikesta tuosta antaa teille läksyn, jota ette niin pian unohtaisi. Ja jos siis tänään olen käyttäytynyt vielä pöllömäisemmin kuin olisi tarvinnutkaan, niin tiedätte, että se kuului asiaan ja on se senvuoksi anteeksi annettava.

LAURA. Anteeksi! Kun olet tehnyt meidät naurun alaisiksi kaikkien silmissä ja loukannut vieraitamme, etteivät he koskaan enää tohdi meille tulla.

ANNA. Niin, kyllä uskon, etteivät niin pian tule takaisin, kyllä sen uskon.

JANNE. No, muista en juuri niin paljon välittäisi, mutta kun tuo patruuna, josta minä olen niin riippuvainen, josta minä — Niin, Laura, sinä et vielä tiedä että —

LAURA. Mitä en tiedä? Luuletko että olen niin sokea ja tuhma, etten mitään huomaa ja ymmärrä? Minä tiedän kaikki, minä kuuntelin oven takana kun asia päätettiin, ja —

JANNE. Mitä? Tiedät siis, että jos en huomenna voi maksaa noita 2000 markkaa, niin ottaa patruuna kaikki raaka-aineeni pantiksi ja silloin olemme me — —

LAURA. Tiedän, tiedän! Johan olen sen sanonu —

JANNE. Ja kuitenkin annoit minun olla siinä luulossa, ettet mitään tiennyt etkä aavistanut. Lauraa, tuo ei ollut oikein — —

LAURA. Niin, kun luulin, kun toivoin, että nämä pidot kaikki parantaisi. Ja nyt — voi voi! Mutta tätä en voi kärsiä: sitä en voi! Minä lopetan elämäni, minä hyppään kaivoon, sen teen ihan varmaan — —

JANNE. (synkästi): Jaa-a, mitäpä tässä on muuta järelläkään! Niin, kas tuossa äiti, nyt olet saanut kostaa.

ANNA. Olenpa niinkin.

JANNE. Me olemme häviössä.

ANNA. Siltähän tuo kuuluu.

JANNE. Ja siitä iloitsette, eikö totta?

ANNA. Tiettyhän se.

LAURA. En ymmärrä, että vielä häntä puhuttelet, vaikka hän niin meitä on häväissyt! Ulos hänen pitää, ulos heti paikalla!

JANNE. Ei, Laura, muista, että hän on äitini! Hän on ollut ankara meitä kohtaan, mutta olemmehan sen ansainneet, ja jos hän olisikin rangaissut meitä kymmenen kertaa kovemmin, niin hän on sittenkin äitini.

ANNA. Janne! Tuo sana korvaa kaikki sinun tyhmyytesi, ja, Herra paratkoon, tyhmä sinä oletkin ollut aika lailla. Tuossa kourani ja sen päälle ollaan drastukamraattia taas, niinkuin sanotaan Nummisuutarissa.

JANNE. Annat siis meille anteeksi —?

ANNA. Narrit! Etkö juuri itse sanonut, että olen äitinne. Minkätähden luulette että olen tullut tänne kaupunkiin, hä? — Niin, arvaahan sen, kuinka teillä olisi ollut aikaakaan tuommoista ajatella. No, tietäkää, sitten: kauppani olen myönyt ja tänne olen aikonut muuttaa elinajakseni.

JANNE. Mitä?!

ANNA. Niin Juusulan vanhempi poika, hän puotini osti ja hyvän hinnan maksoikin. Kaksikymmentätuhatta, puolet kontantissa ja puolet takauksissa. Niin, lempo vieköön, kun viisitoista vuotta on kaupitellut renikoita ja silakoita ja kahvia ja kehunut ja papattanut tuhmille ostajille, niin kyllä tekee jo mieli levätä, sen sanon. Ja luulinpa tuolla muuttamisellani tänne tekeväni teillekin, lapset, jonkinlaisen ilon, vaikka sitten jouduimme tämmöiseen koklementtiin. No niin, niin, ajattelin, mutta tänä iltana olen aikeeni muuttanut. Kuulkaapas nyt, kuinka olen miettinyt. (Ottaa nuuskaa.) Olen ajatellut että koska minulla nyt on rahaa kukkarossani ja koska en tahdo, että hienot ystäväni nauraa kikattavat teidän häviöllenne, niin, tuota, olen nyt aprikoinut, että jos minä nyt sentään tällä kertaa auttaisin teitä pahimmasta pulastanne ja —

JANNE. Mitä! Äiti! Te tahdotte todellakin —?

LAURA. Auttaa meitä?

ANNA. Vait, nallikat! Nyt on minulla sananvuoro. Niin, minä tahdon auttaa teitä. Minä annan teille kaikki nämät rahani, joilla saatte maksaa veikanne ja aloittaa liikkeenne oikein uudella, paremmalla pohjalla.

JANNE. Mutta sinä, sinä itse —

ANNA. Minä lähdän takaisin vanhaan toimeeni ja kaupittelen ja kommerssaan niinkuin ennenkin. Kun ovat 15 vuotta kestäneet, niin kestävät kai raajani muutamia vuosia lisäksi. Mutta muistakaa, tämän teen minä ainoastaan niillä ehdoilla että — —

JANNE. Ei, ei, älä nyt noin puhu; me emme voi sitä ottaa vastaan, ei millään muotoa —

ANNA. Niinkuin sanottu, minä teen sen ainoastaan niillä välttämättömillä ehdoilla, että tykkänään luovutte tästä ylpeydestänne ja naurettavasta herramaisuudestanne, myytte kaikki kalleutenne ja tarpeettomat korukalunne ja aloitatte uuden, ahkeran ja vaatimattoman elämän, niinkuin sopiikin kunnolliselle käsityöläisperheelle. Jos hyväksytte ehtoni, niin sovimme asiasta, ja silloin luulen minä, että teillekin vielä kunnian kukko laulaa.

JANNE. Oi äiti, se ei ole mahdollista! Saisin siis todellakin vielä palata entiseen toimeeni ja työhöni, jota niin kovasti olen ikävöinyt —! Laura, kuuletkos sinä mitä äiti —?

LAURA. Kuulen, kuulen! Mutta myöä kaikki? Enkö edes saa pitää kultakelloani, samettihattuani ja —? Ei, ei, minä en tiedä, mitä puhunkaan. Minulla on hyvin paljon oppimista ennenkuin — Mutta sinun ja Jannen avulla — Mamma, anna anteeksi jos se on mahdollista.

(Syleilee häntä).

ANNA. Hyvä! Siis on asia päätetty! Mutta muistakaa myös: ellette lupauksenne pidä, niin ei Annamuorikaan ole ihminen, jonka kanssa leikitellä voi, muistakaa se!

JANNE. Ole huoletti, äiti! Hyvyttäsi ja rakkauttasi ei sinun milloinkaan tarvitse katua.

(Syleilee häntä).

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PUKKISEN PIDOT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus,

or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and

donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.